

Η οικονομική διάσταση της θεουργικής και επιστημονικής ιατρικής

/ [Πεμπτούσια](#)

Η οικονομική διάσταση της θεουργικής και επιστημονικής ιατρικής[1]

Από την αρχαιότητα ακόμη, οι άνθρωποι κατέφευγαν στη θεουργική και επιστημονική ιατρική για την αποκατάσταση και τη διατήρηση της υγείας τους. Τόσο οι γιατροί όσο και οι θεοί και οι ήρωες θεραπευτές αμείβονταν για τις υπηρεσίες και τις θεραπείες που πρόσφεραν στους ασθενείς. Οι πάσχοντες, αντιλαμβανόμενοι την υγεία ως το πολυτιμότερο αγαθό, αναγνώριζαν και τη σπουδαιότητα της θεραπευτικής τέχνης αλλά και τη θεϊκή θεραπευτική δύναμη, και ήταν διατεθειμένοι να προσφέρουν οτιδήποτε, προκειμένου να απαλλαχτούν από τις ασθένειες που τους ταλαιπωρούσαν.

Ενδεικτικό παράδειγμα αμειβόμενου θεού-θεραπευτή είναι ο Ασκληπιός.

Αυτός ο θεός δεχόταν ως ευχαριστήρια προσφορά μετά το πέρας των «θαυματουργικών» θεραπειών του, την χρηματική αμοιβή του – τα λεγόμενα «ίατρα» – η οποία ήταν υποχρεωτική για όλους και διαφοροποιούνταν ανάλογα με την οικονομική κατάσταση του κάθε ασθενή.[2] Όποιος δεν απέδιδε στον θεό την αμοιβή του, τιμωρούνταν.[3] Έτσι, υπό την απειλή μίας τιμωρίας, οι πιστοί φρόντιζαν να είναι συνεπείς απέναντι στις υποχρεώσεις τους. Από μία άλλη οπτική βέβαια, οι πιστοί αισθάνονταν υπόχρεοι απέναντι στο θεό. Ο θεός τους χάριζε το πολύτιμο δώρο της υγείας και αυτοί ένιωθαν την ανάγκη να το ανταποδώσουν με κάποιο τρόπο. Ο Ασκληπιός παρουσιάζεται επίσης μέσα από τις πηγές να ορίζει ακόμα και ο ίδιος την αμοιβή του. Οι πιστοί ανταποκρίνονται χωρίς καμία αντίρρηση και δισταγμό.[4] Έτσι, η προσφορά αμοιβής του θεού ή η παράλειψή της από τον ασθενή ουσιαστικά καθόριζε και τη μεταξύ τους σχέση.

Από την άλλη πλευρά, ο πατέρας της επιστημονικής ιατρικής, Ιπποκράτης, τονίζει την αφιλαργυρία. Ένας ευσυνείδητος γιατρός, ανάμεσα σε πολλά άλλα γνωρίσματα, οφείλει κατά τον Ιπποκράτη να είναι και αφυλάργυρος, να μην αγαπάει δηλαδή τα χρήματα.[5] Ωστόσο, ορισμένοι γιατροί δυσφήμιζαν το επάγγελμα τους γιατί φαίνεται ότι δεν διέθεταν αυτό το γνώρισμα. Δυσανεστημένοι ασθενείς και όχι μόνο κατηγορούσαν τους γιατρούς ότι ενδιαφέρονταν μόνο για τις χρηματικές απολαβές και όχι για τον ίδιο τον ασθενή. Η καχυποψία αντικατέστησε την εμπιστοσύνη στην προσωπική σχέση μεταξύ γιατρών και ασθενών, γεγονός που επηρέαζε τη θεραπευτική διαδικασία.[6]

Μέσα σε αυτό το κλίμα αμφισβήτησης για τους γιατρούς εμφανίζονται οι άγιοι θεραπευτές, γνωστοί και ως άγιοι ανάργυροι. Με την αναργυρία τους υπερβαίνουν την αφιλαργυρία του ιπποκρατικού γιατρού[7] και φυσικά την υποχρεωτική αμοιβή ενός θεού-θεραπευτή της αρχαιότητας. Ακολουθώντας την προτροπή του Χριστού προς τους μαθητές του, «δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν» (Ματθ. 10, 8-9), δεν δέχονται αμοιβή για τις θεραπείες που προσφέρουν «...καὶ χρημάτων οὐ χρήζοντας, οὐδ' ἐπὶ χρυσῷ τοὺς ἀσθενεῖς θεραπεύοντας ἔρχονται».[8] Οι άγιοι δεν ενδιαφέρονται για χρηματικές απολαβές παρά μόνο για την πίστη των ιαθέντων στο πρόσωπο του Χριστού[9] και για τη διόρθωση του βίου τους, προτάσσοντας έτσι το πνευματικό τους όφελος: «αὕτη γὰρ αὐτοῖς πρὸς τῶν ῥωννουμένων μισθοπορία τριπόθητος, ἢ τοῦ βίου τυγχάνει διόρθωσις».[10]

Η αναργυρία των αγίων θεραπευτών, δηλαδή η μη αποδοχή αμοιβής για προσφορά υπηρεσιών, ακούγεται ουτοπική στη σύγχρονη εποχή όπου σχεδόν όλα βασίζονται σε χρηματικές συναλλαγές και όταν σε πολλές περιπτώσεις οι χρηματικές απολαβές γίνονται αυτοσκοπός. Η προσέγγιση των ασθενών με ανιδιοτελή διάθεση

και η αντιμετώπιση τους με ενδιαφέρον και φροντίδα, σύμφωνα και με το παράδειγμα των αγίων αναργύρων, δημιουργεί σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ γιατρού και ασθενή, η οποία θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για τη θεραπευτική διαδικασία.

[1] Η παρούσα μελέτη αποτελεί μέρος της υπό έρευνας διδακτορικής διατριβής με θέμα: «Το αίτημα της ίασης των ασθενών στη λαϊκή θρησκευτικότητα».

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) - Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: Ηράκλειτος II. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

[2] Ενδεικτικά βλ. IGIV², 1 121, ίαμα V• IGIV², 1 121, ίαμα VIII•IGIV², 1 122, ίαμα XXV.

[3] Ενδεικτικά βλ. IGIV², 1 121, ίαμα VII• IGIV², 1 122, ίαμα XXII.

[4] Βλ. Παυσανία, *Φωκικά* 38, 13.

[5] Βλ. Ιπποκράτη, *Περὶ εὐσχημοσύνης* 5, Ιπποκράτης, *Ιατρική δεοντολογία - Νοσολογία*, μτφ.-εισαγ.-σχόλια Δημήτριος Λυπουρλής, εκδ. Ζήτρος, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 114.

[6] Βλ. Κεκαυμένου, *Στρατηγικόν*, εισαγωγή-μετάφραση-σχόλια Δημήτρης Τσουγκαράκης, εκδ. Κανάκη, Αθήνα 1996³, σ. 179.

[7] Βλ. π. Βασιλείου Καλλιακμάνη, «Οι Άγιοι Ανάργυροι και η ιατρική. Από το συναξάρι της Εκκλησίας», Μακεδονία της Κυριακής, 1/07/2012.

[8] Σωφρονίου Μοναχού του Σοφιστού, *Διήγησις θαυμάτων των αγίων Κύρου και Ιωάννου των σοφών Αναργύρων*, PG 87³, 3492A.

[9] Βλ. Ludwig Deubner, «Μαρτύριον των αγίων αναργύρων Κοσμά και Δαμιανού», *Kosmas und Damian*

, DruckundVerlagvonB.G. Teubner, LeipzigundBerlin, 1907, σ. 209.

[10] Σωφρονίου Μοναχού του Σοφιστού, *ό.π.*, PG 87³, 3648D.